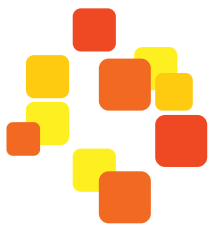

E-biuletyn jest współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020

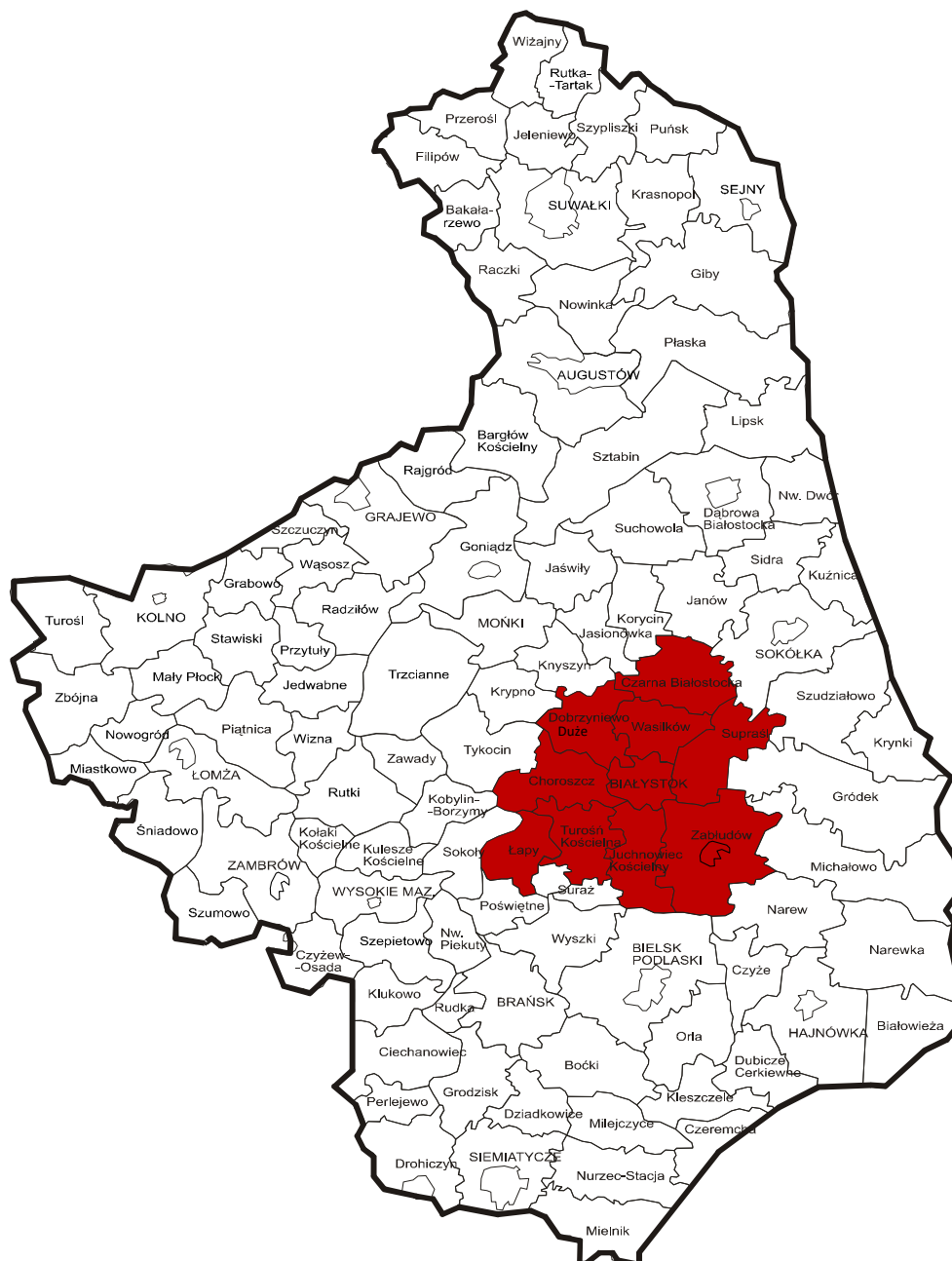

BIAŁOSTOCKI OBSZAR FUNKCJONALNY

Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego jest stowarzyszeniem gmin, powołanym w celu wspierania idei samorządności lokalnej, ochrony wspólnych interesów, wymiany doświadczeń, promocji osiągnięć oraz koordynacji wspólnych przedsięwzięć i inwestycji. Stowarzyszenie BOF zostało zarejestrowane 13 stycznia 2014 roku. W jego skład wchodzi: stolica województwa podlaskiego – miasto Białystok oraz 9 gmin należących do powiatu białostockiego, w tym gminy miejsko-wiejskie: Choroszcz, Czarna Białostocka, Łapy, Supraśl, Wasilków, Zabłudów oraz gminy wiejskie: Dobrzyniewo Duże, Juchnowiec Kościelny, Turośń Kościelna.

Stowarzyszenie
Białostockiego
Obszaru
Funkcjonalnego

BIAŁYSTOK
CHOROSZCZ
CZARNA BIAŁOSTOCKA
DOBRZYNIOWO DUŻE
JUCHNOWIEC KOŚCIELNY
ŁAPY
SUPRAŚL
TUROŚŃ KOŚCIELNA
WASILKÓW
ZABŁUDÓW

spis treści

1. Zielony Ład BOF
2. EcoCentrum Kompetencji BOF
3. BOF na konferencji klimatycznej COP26
4. Dobra Energia BOF
5. Przewodnik wspierający rozwój ruchu rowerowego
6. Rozwój transportu rowerowego na terenie BOF
7. Ekolaury dla Białegostoku
8. Ekodziałania w Choroszczu
9. Zalew Czapielówka – wizytówka Czarnej Białostockiej
10. Działania dla bezpieczeństwa w Gminie Dobrzyniewo Duże
11. Zielona energia dla mieszkańców Juchnowca Kościelnego
12. Zielono-niebieska gmina Łapy
13. Supraśl, czyli także elektromobilność w uzdrowisku
14. Turośń Kościelna w walce ze zmianami klimatu
15. Wasilków stawia na ekologię
16. Zabłudów dba o klimat
17. Perły BOF

Zielony Ład BOF

Jeśli działając osobno, jesteśmy wystarczająco potężni, aby zdestabilizować naszą planetę, z pewnością pracując razem mamy dość mocy, aby ją uratować – powiedział podczas szczytu klimatycznego w Glasgow w Wielkiej Brytanii do światowych przywódców i przywódczyń David Attenborough – 95-letni znakomity biolog i popularyzator nauki. Wierzę, że działając razem w ramach Stowarzyszenia Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, możemy skutecznie walczyć ze smogiem, poprawić jakość powietrza, którym oddychamy na co dzień, a tym samym zadbać o nasze zdrowie i aktywność. Możemy spowolnić zmiany klimatyczne – na ile jesteśmy w stanie to zrobić na tak małym obszarze. Z pewnością możemy przeciwdziałać degradacji środowiska, dbać o utrzymanie różnorodności biologicznej, o rozwój terenów zielonych, zmienić swój nadmiernie konsumpcyjny styl życia, oszczędniej podchodzić do zasobów natury, z których korzystaliśmy do tej pory ponad miarę.

Obok zatrzymania pandemii, zmiany klimatyczne to najważniejsze wyzwanie. Doskonale wie o tym Unia Europejska, stąd powstał plan działania pod nazwą Europejski Zielony Ład. Ma on pomóc przekształcić UE w nowoczesną, oszczędzającą zasoby środowiska, konkurencyjną gospodarkę, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto. Europejski Zielony Ład będzie finansowany ze środków stanowiących jedną trzecią kwoty 1,8 bln euro przeznaczonej na inwestycje w ramach planu odbudowy oraz z pieniędzy z nowej perspektywy finansowej Unii. Jako Stowarzyszenie BOF przygotowujemy się do możliwie szerokiego skorzystania z otwierających się za moment możliwości.

Nasi przedstawiciele uczestniczyli w konferencji klimatycznej COP26. Wspólnie z międzynarodowymi partnerami w ramach projektu URB-EN PACT (Urban Energy Pact) wypracowujemy lokalne plany działań prowadzące do tego, aby obszary miast i gmin partnerskich stały się, w perspektywie do roku 2050, terytoriami o zerowym zużyciu energii netto (Zero Net Energy Territory). Wiele nauczyliśmy się w ramach kończonego właśnie projektu „Dobra energia kluczem do sukcesu Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego”. Z bezpłatnych porad, szkoleń i warsztatów dotyczących termomodernizacji, instalacji OZE oraz pomp ciepła mogli skorzystać mieszkańcy Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Rozpędu nabiera realizowany wspólnie z Białostocką Fundacją Kształcenia Kadr projekt pn. „EcoCentrum Kompetencji BOF – Utworzenie branżowego centrum kompetencji w obszarze efektywności gospodarowania energią i zasobami”. Zaplanowanych jest szereg działań – od stworzenia specjalnych laboratoriów w szkołach, przez ecostaże, granty, praktyki zawodowe i certyfikację ecoKompetencji, po zajęcia dla uczniów szkół zawodowych na uczelniach wyższych. Wspólnie z naszymi gminami budujemy ścieżki rowerowe i pokazujemy europejskie dobre praktyki. O tych wszystkich działaniach przeczytacie Państwo w naszym e-Biuletynie.

Poprosiliśmy także nasze gminy o podsumowanie działań w tym zakresie oraz o plany na przyszłość. Chcemy wspólnie być liderem zmian, chcemy zmieniać zachowania oraz edukować w ramach Stowarzyszenia BOF, byśmy mogli mówić o zielonym ładzie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego.

Dr hab. Dorota Perło
Dyrektor Biura Zarządu Stowarzyszenia BOF

EcoCentrum Kompetencji BOF

” Stowarzyszenie BOF od 1 marca 2021 roku realizuje projekt „EcoCentrum Kompetencji BOF – utworzenie branżowego centrum kompetencji w obszarze efektywności gospodarowania energią i zasobami”. Projekt jest dofinansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.

Działania prowadzone są w partnerstwie z Białostocką Fundacją Kształcenia Kadr. Wartość projektu to prawie 5 mln zł., w tym dofinansowanie – 4,7 mln zł.

Celem projektu jest modernizacja systemu kształcenia zawodowego na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, stałe podnoszenie kompetencji uczniów szkół zawodowych (rozumianych jako kwalifikacje, umiejętności i postawy) – zgodnie z potrzebami lokalnej gospodarki w obszarze gospodarowania energią i zasobami.

Wsparcie skierowane jest do uczniów 14 szkół prowadzących kształcenie zawodowe na obszarze Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Do projektu akces zgłosiły takie placówki:

- Zespół Szkół Budowlano-Geodezyjnych im. Stefana Władysława Bryły w Białymstoku,
- Zespół Szkół Elektrycznych im. prof. Janusza Groszkowskiego w Białymstoku,
- Zespół Szkół Gastronomicznych w Białymstoku,
- Zespół Szkół Handlowo-Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Białymstoku,
- Zespół Szkół Mechanicznych Centrum Kształcenia Praktycznego Nr 2 im. Św. Józefa w Białymstoku,
- Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Praktycznego w Białymstoku,
- Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących z Oddziałami Integracyjnymi im. St. Staszica w Białymstoku,
- Zespół Szkół Technicznych im. Gen. Władysława Andresa w Białymstoku,
- Zespół Szkół Zawodowych nr 2 im. kpt. Władysława Wysockiego w Białymstoku,
- Zespół Szkół Zawodowych nr 5 im. Gen. Ignacego Prądzyńskiego w Białymstoku,
- Zespół Szkół nr 16 w Białymstoku,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Białymstoku,
- Zespół Szkół Mechanicznych im. Stefana Czarnieckiego w Łapach,
- Zespół Szkół w Czarnej Białostockiej.

We wszystkich szkołach odbyły się już spotkania informacyjne dotyczące projektu. Informacje o przewidzianych działaniach znalazły się na stronach internetowych lidera i partnera. Opracowane zostały niezbędne dokumenty rekrutacyjne dla szkół, uczniów i nauczycieli. Powołana została grupa sterująca projektem oraz trzy grupy robocze – do różnych działań. Oprócz prac typowo przygotowawczych, już teraz możemy mówić o konkretnych efektach (projekt potrwa 34 miesiące).

Zorganizowane zostały zajęcia pod hasłem „ecoWychowanie”. Odbyło się już 20 cykli szkoleń, w których udział wzięło ponad 360 uczniów.

Rozstrzygnięta została I edycja konkursu na realizację projektów badawczo-wdrożeniowych dla szkolnych kół naukowych. Komisja konkursowa wybrała 5 zespołów, które otrzymają granty w wysokości 5 tys. zł, na realizację opisanego w konkursie przedsięwzięcia. Wybrane projekty to:

- System elektronicznego dozoru i monitoringu pasieki pszczelej – Zespół Szkół Elektrycznych im. Janusza Groszkowskiego w Białymstoku,
- EKOŁAPY – ZSM – Zespół Szkół Mechanicznych im. Stefana Czarnieckiego w Łapach,
- Projekt urządzenia rozdrabniającego do tworzyw sztucznych – Zespół Szkół Zawodowych nr 2 w Białymstoku,
- Rower stacjonarny z funkcją ładowania mobilnych urządzeń elektronicznych typu smartfon, tablet – Zespół Szkół Technicznych im. gen. Władysława. Andersa w Białymstoku,
- Eco uczeń + eco nauczyciel = zrównoważone korzystanie z energii i zasobów – nauczanie o ekologii – Zespół Szkół Handlowo-Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Białymstoku.

Poza tym została podpisana umowa z Politechniką Białostocką na organizację zajęć praktycznych i teoretycznych dotyczących gospodarowania energią i zasobami. **W listopadzie br. odbyły się 4 takie spotkania w salach dydaktycznych i laboratoriach uczelni, w których udział wzięło ponad 80 uczniów.**

Przygotowywany jest także regulamin udziału nauczycieli kształcenia zawodowego w szkoleniach i wizytach studyjnych. Wyłaniane są firmy, które zajmą się dostawą i montażem wyposażenia „**Laboratoriów ecoKompetencji w obszarze ENERGIA i ZASOBY**”.

W sumie cele projektu będą realizowane przez dziewięć komplementarnych działań:

1. Identyfikacja potrzeb kompetencyjnych 200 firm BOF w obszarze związanym z gospodarowaniem energią i zasobami.
2. Doradztwo ecokompetencji: przygotowanie systemu doradztwa w obszarze związanym z gospodarowaniem energią i zasobami, realizacja doradztwa dla uczniów.
3. Ecoszkolenia dla uczniów szkół zawodowych w tym: realizacja kursów, organizacja zajęć ecoWychowanie, projekty badawczo-wdrożeniowe.
4. Ecostaże i praktyki zawodowe.
5. Certyfikacja ecoKompetencji: stworzenie systemu walidacji i certyfikacji nowych umiejętności i kompetencji zawodowych na poziomie zadań zawodowych.
6. Wsparcie szkół zawodowych w modernizacji oferty kształcenia poprzez innowacje edukacyjne w programach kształcenia uwzględniające aspekty związane z gospodarowaniem energią i zasobami.
7. Ekokompetencje nauczycieli, w tym szkolenia, staże, wyjazdy studyjne.
8. Współpraca z uczelniami wyższymi, w tym: organizacja seminariów branżowych, zajęć dydaktycznych dla młodzieży szkół zawodowych na uczelniach wyższych.
9. Ecolaboratoria edukacyjne i demonstracyjne – wyposażenie i prowadzenie działalności dwóch Laboratoriów ecoKompetencji BOF.

BOF na konferencji klimatycznej COP26

Przedstawiciele Stowarzyszenia BOF wzięli udział w konferencji klimatycznej COP26 w Glasgow. Szczyty klimatyczne ONZ, tzw. COP (Conference of the Parties), to doroczne globalne spotkania, podczas których negocjowane są działania na rzecz polityki klimatycznej. Szczt w Glasgow to 26. spotkanie, a jego gospodarzem w tym roku była Wielka Brytania we współpracy z Włochami.

EUROPEAN UNION
European Regional Development Fund

Obecnie to szczególnie ważne wydarzenie – przywódcy państw świata spotykali się, by ustalić, jak zintensyfikować globalne działania na rzecz rozwiązania kryzysu klimatycznego. Głównym celem konferencji było wzmocnienie uzgodnień zawartych w Paryżu w 2015 r., a w szczególności:

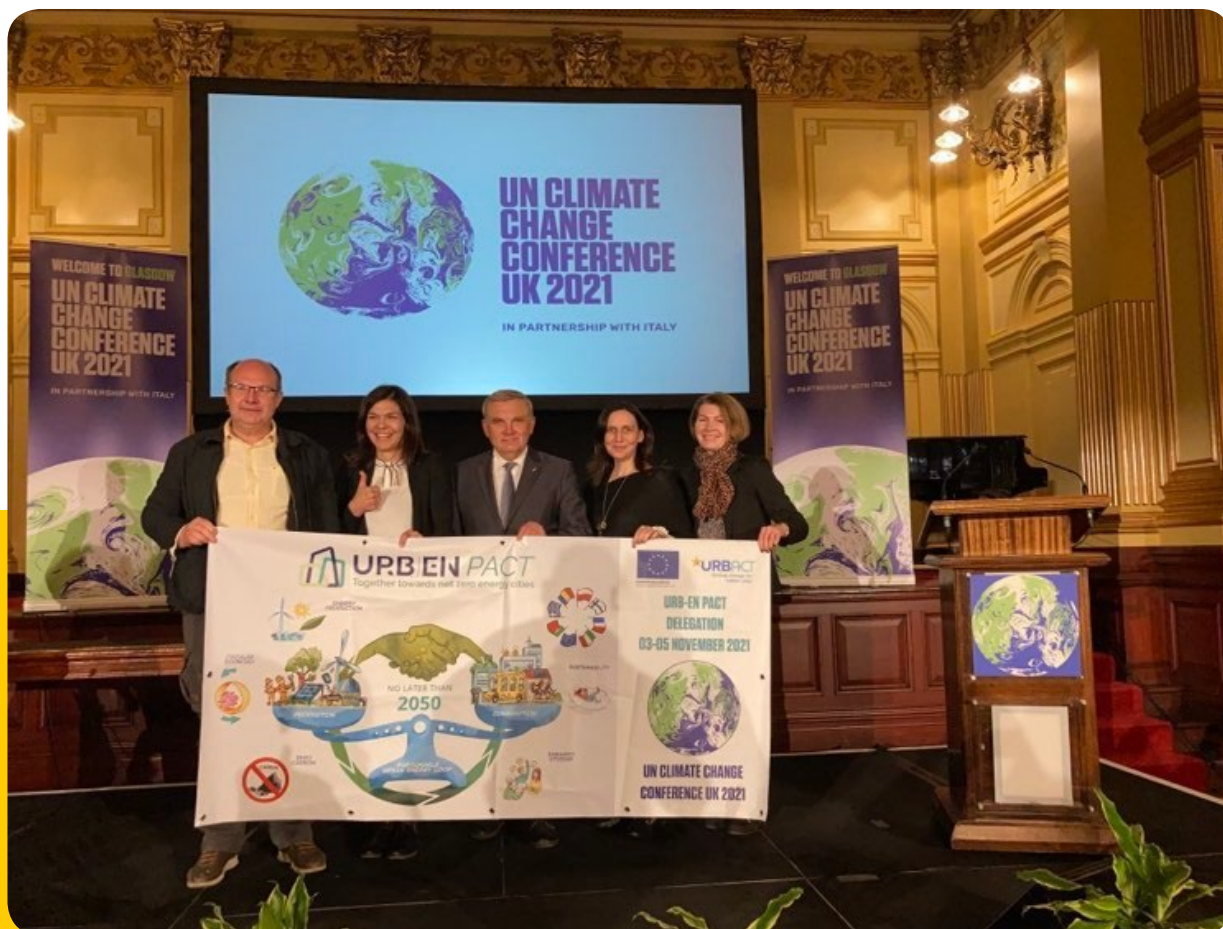
- ochrona celu zerowej emisji CO₂ netto do 2050 roku oraz utrzymanie maksymalnego wzrostu temperatury o 1,5°C;
- działania służące ochronie naturalnych siedlisk przyrodniczych na całym świecie;
- zobowiązanie do wspólnych wysiłków na rzecz osiągnięcia tych celów.

Ważnym dyskutowanym problemem było wycofywanie węgla z gospodarki, ograniczenie wylesiania, rozwój elektromobilności oraz inwestycje w OZE, czy ochronę ekosystemów.

Wyjazd przedstawicieli Stowarzyszenia BOF na szczyt klimatyczny możliwy był dzięki projektowi URB-EN PACT (Urban Energy Pact). Stowarzyszenie BOF jest partnerem tego projektu, stawiającego sobie ambitny cel doprowadzenia do zeroemisyjności, także na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego do 2050 roku.

W projekcie biorą udział także: Clermont Métropole (Francja) – lider projektu, CIM Alto Minho (Portugalia), Galati (Rumunia), Palma di Montechiaro (Włochy), Metropole Normandie (Francja), Elefsina (Grecja), Tampere (Finlandia).

Urban Energy Pact zakłada wypracowanie lokalnych zintegrowanych planów działań prowadzących do tego, aby obszary miast partnerskich stały się do roku 2050 terytoriami o zerowym zużyciu energii netto (*Net Zero Energy Territory*). Będzie to możliwe poprzez stopniowe redukcje tradycyjnych źródeł energii i dostarczanie energii pochodzącej z OZE oraz wdrażanie tzw. pętli energetycznych, z których korzystać będą mogli wszyscy beneficjenci lokalnej gospodarki obiegu zamkniętego.

Dobra energia BOF

Doradztwo dotyczące OZE dla mieszkańców, szkolenia, webinaria jak zbudować energooszczędny dom, specjalne warsztaty dla uczniów – wszystko pod hasłem „Dobra energia kluczem do sukcesu Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego”. Projekt o takiej nazwie realizowało nasze Stowarzyszenie BOF w okresie kwiecień – grudzień 2021 r. Na działania dot. ograniczenia emisji zanieczyszczeń, poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków oraz instalację OZE, Stowarzyszenie otrzymało dofinansowane z Funduszu Spójności ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Celem projektu było podnoszenie kompetencji w zakresie „dobrej energii” na poziomie lokalnym przez doradztwo i szkolenia dla mieszkańców i jednostek samorządu terytorialnego BOF, a także kreowanie i wzmacnianie postaw proekologicznych wśród dzieci i młodzieży – opowiada koordynatorka projektu Katarzyna Poskrobko.

W ramach projektu niezależni eksperci udzielili mieszkańcom i jednostkom samorządu terytorialnego 90 porad dotyczących efektywności energetycznej i możliwości instalacji odnawialnych źródeł energii. Przeprowadzonych zostało 13 spotkań szkoleniowych, w których udział wzięło 130 osób. Szkolenia dotyczyły między innymi: efektywności i bezpieczeństwa instalacji fotowoltaicznych, a także właściwego doboru oraz montażu źródeł ciepła opartych na odnawialnych źródłach energii. Przeprowadzono także 13 webinarów dotyczących opłacalności inwestycji w OZE, taniej energii z fotowoltaiki, a także budowy energooszczędnego domu.

Działania skierowane były także do młodzieży – odbyło się 15 warsztatów, w których uczestniczyło prawie 260 uczniów szkół podstawowych. Warsztaty prowadzone były metodą eksperymentu, gdzie uczestnicy poznali zasoby energetyczne Ziemi, rozmawiali o konieczności oszczędnego gospodarowania zasobami przyrody i oszczędzania energii. Uczniowie mogli zaprezentować zdobytą wiedzę w konkursie „Bo Fajnie być EKO”. Wystarczyło przygotować film i fanpage na Facebooku lub Instagramie promujący postawy proekologiczne, a później aktywnie zbierać polubienia. Zwycięzcy „odjechali” na elektrycznych hulajnogach i deskorolkach wyposażeni w kaski i inne przydatne ekogadżety, pomagające oszczędzać energię. Nagrody naszym laureatom wręczyli: Prezes Stowarzyszenia Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego – Prezydent Białegostoku Tadeusz Truskolaski oraz przedstawiciele Zarządu i Komisji Rewizyjnej SBOF.

Przewodnik wspierający rozwój ruchu rowerowego

Nawet 6 mld euro może trafić w Unii Europejskiej na inwestycje rowerowe w nowej perspektywie 2021-2027 - tak wynika z wyliczeń Europejskiej Federacji Rowerowej (ECF). Dla porównania w poprzednich latach były to kwoty: 700 mln euro (2007-2013) oraz 2 mld euro (2014-2020). To odpowiedź na pilną potrzebę przeciwdziałania niekorzystnym zmianom klimatycznym zapisana w Europejskim Zielonym Ładzie. Do tego dochodzi bezprecedensowa popularność ruchu rowerowego od czasu wybuchu pandemii COVID-19.

Doskonale w ten nurt wpisuje się realizowany przez Stowarzyszenie BOF, wspólnie z międzynarodowymi partnerami, projekt EU CYCLE. Efekt naszych wspólnych prac to „Przewodnik po zintegrowanym planowaniu na rzecz ruchu rowerowego” (ang. Integrated Cycling Planning Guide). Dokument został zaprezentowany w trakcie międzynarodowej konferencji Velo-city zorganizowanej we wrześniu 2021 r. w Lizbonie, poświęconej właśnie mobilności rowerowej.

Przewodnik zawiera przykłady dobrych praktyk europejskich inwestycji zrealizowanych w latach 2014-2020 oraz przydatne informacje niezbędne podczas planowania przyszłych inwestycji. Chcielibyśmy, aby ten dokument przyczynił się do lepszej jakości projektów rozwijających infrastrukturę rowerową w naszym regionie – mówi Adrian Kurza, koordynator projektu z ramienia Stowarzyszenia BOF.

W rozdziale 3. Przewodnika przedstawiono znaczenie ruchu rowerowego w nowej perspektywie budżetowej, w 4. dokonano przeglądu ogólnych korzyści wynikających z inwestycji rowerowych. Następnie, opisano jak regulacje unijne przekładają się na konkretne inwestycje. W rozdziale 6. zarysowano przyjęte kryteria projektowania infrastruktury rowerowej i praktyki projektowe. W dokumencie opisano także kluczowe elementy rozwoju regionalnej sieci rowerowej. Rozdział 8. przedstawia bogaty zbiór inspirujących inwestycji zrealizowanych w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności. Na koniec, dokonano rejestru dobrych praktyk zawartych w dokumentach programowych krajów europejskich, którym udało się odzyskać znaczące kwoty z funduszy europejskich na inwestycje rowerowe w perspektywie finansowej 2014-2020.

Zapraszamy na stronę internetową projektu EU CYCLE:

<https://www.interregeurope.eu/eucycle/>

EU CYCLE to projekt INTERREG, sfinansowany w ramach środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, którego celem jest budowanie potencjału władz regionalnych poprzez międzyregionalne uczenie się i planowanie działań, tak aby lepiej wykorzystywać fundusze UE przeznaczone na inwestycje rowerowe.

EU CYCLE
Interreg Europe

European Union
European Regional
Development Fund

Rozwój transportu rowerowego na terenie BOF

Wiele udało się zrobić w ramach wspólnego projektu partnerskiego: „Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego i rowerowego w BOF”. Został on zrealizowany i sfinansowany w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych ujętych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.

Zaangażowanych było 9 gmin Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Projekt miał na celu zwiększenie udziału niskoemisyjnego transportu publicznego oraz poprawę mobilności mieszkańców Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Partnerzy postawili sobie dodatkowe zadanie – umożliwienie dojazdu rowerem z terenów wiejskich do Białegostoku.

Współpraca Białegostoku z sąsiednimi gminami, zaowocowała powstaniem ścieżek rowerowych o długości ok. 48 km. Rozpoczęty został proces tworzenia spójnej sieci rowerowej na całym obszarze BOF. W gminach objętych projektem powstało łącznie 140 miejsc postojowych dla rowerów, dzięki czemu mieszkańcy mogą zostawić rower i przesiąść się na inne dostępne środki transportu.

W ramach projektu montowane było energooszczędne oświetlenie wzdłuż nowych tras rowerowych w Białymstoku.

Wartość całego projektu to ok. **160 mln zł**, w tym na inwestycje rowerowe przeznaczono ok. **49 mln zł**

Ekolaury dla Białegostoku

” Zagospodarowanie terenów zielonych wokół stawów przy ul. Marczukowskiej, modernizacja indywidualnych źródeł energii ciepłej lub elektrycznej oraz budowa kanalizacji deszczowej i zbiorników retencyjnych – takimi zrealizowanymi w ostatnich latach projektami pochwalić się może Miasto Białystok.

Ważne, że są one rozwijane i kontynuowane. Władze miejskie starają się rozwiązać problemy pojawiające się podczas ulewnych deszczy i długotrwałej suszy - od kwietnia 2021 r. realizują projekt pod nazwą **„Rozwój systemu gospodarowania wodami opadowymi na terenie Miasta Białegostoku”** (w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020). Dzięki temu powstanie między innymi zbiornik retencyjny, aby zniwelować zagrożenia zalaniem i podtapianiem ulic, placów i budynków. Budowana będzie także kanalizacja deszczowa w newralgicznych miejscach. Całkowity koszt realizacji projektu to ponad 15 mln zł, w tym dofinansowanie ze środków UE przekroczy 12 mln zł. Jest to kontynuacja działań zapoczątkowanych w projekcie **„Zagospodarowanie wód deszczowych poprzez budowę kanalizacji deszczowej i zbiorników retencyjnych w Białymstoku”**.

Wymiar proekologiczny ma także inny projekt pn. **„Rozwój infrastruktury transportu miejskiego w Białymstoku”** wart aż 172 mln zł (85% pochodzi z Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014 – 2020). Ma on na celu stworzenie atrakcyjnej oferty przewozowej, tak aby mieszkańcy zarówno Białegostoku jak i gmin ościennych rezygnowali z transportu indywidualnego na rzecz korzystania z miejskiego transportu zbiorowego. Rozbudowywany jest układ drogowy miasta, tak by sprawnie po białostockich ulicach mogły poruszać się autobusy (przebudowa ul. Prezydenta R. Kaczorowskiego, ul. Legionowej, ul. Wiosennej, ul. J.K. Branickiego). Projekt obejmuje budowę ulicy łączącej ul. Elewatorską z miejscowością Porosły, budowę wlotu drogi z Hryniewicz do ul. K. Ciołkowskiego, przebudowę ul. Produkcyjnej i ul. Klepackiej wraz z budową tunelu, przebudowę ul. K. Pułaskiego (od przejazdu kolejowego do granicy miasta), a także przebudowę ul. A. Mickiewicza i budowę pętli autobusowej przy ul. Klepackiej. Inwestycjom w infrastrukturę towarzyszy zakup niskoemisyjnych autobusów, dostosowanych także do potrzeb osób niepełnosprawnych. Pieniądze przeznaczone są także m.in. na: tablice informacji pasażerskiej, wiaty przystankowe, biletomaty w autobusach, karty elektroniczne, komputery i czytniki do obsługi biletu elektronicznego, aplikacje i terminale do kontroli biletów, terminale obsługujące doładowania elektronicznej portmonetki oraz bramki liczące.

Centrum przesiadkowe w Białymstoku w okolicy dworców PKP i PKS, budowa lub przebudowa układu drogowego wokół centrum przesiadkowego, a także zakup 20 sztuk elektrycznych autobusów – to planowane efekty kolejnego dużego (wartego 183 mln zł, w tym 135 mln zł pochodzi z Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020) realizowanego projektu pod nazwą „**Intermodalny węzeł komunikacyjny w Białymstoku**”.

Budowa ul. Sitarskiej, przebudowa ul. 1000-lecia Państwa Polskiego, przebudowa ul. Jurowieckiej w Białymstoku, zakup niskoemisyjnego taboru, system informacyjny dla przewozu osób niepełnosprawnych oraz kampania promocyjna komunikacji miejskiej – to składowe innego projektu „**Poprawa dostępności centrum Białegostoku dla komunikacji miejskiej**”. Te inwestycje w 85% kosztów kwalifikowalnych finansowane są w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020 (wartość całego projektu 109 mln zł). Wszystkie te działania doprowadzić mają do poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców oraz zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza na terenie gmin BOF.

Park kieszonkowy, zielone przystanki, łąki kwietne - to kolejne inicjatywy proekologiczne podejmowane przez Białystok w celu ochrony środowiska. Miasto za swoje działania otrzymało w 2021 r. nagrodę EKOLAURY. Nagroda **EKOLAURY 20-lecia została** przyznana za oryginalne pomysły i innowacyjność oraz systematyczną pracę na rzecz dbałości o środowisko naturalne.

W kolejnych latach chcielibyśmy kontynuować wszystkie rozpoczęte i dobrze odbierane przez lokalną społeczność inicjatywy proekologiczne, takie jak łąki kwietne, czy parki kieszonkowe. Mamy nadzieję na pozyskanie środków na budowę, przebudowę lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury służących zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy. Wierzę, że uda nam się poprzez kolejne projekty, stopniowo zwiększać liczbę autobusów elektrycznych w taborze obsługującym Białystok, jak również rozwijać „rower miejski” i popularyzować ten niskoemisyjny sposób przemieszczania się. Będziemy stawiali również na wszelkiego rodzaju błękitno-zieloną infrastrukturę, zielen w parkach, zagospodarowanie bulwarów wzdłuż rzeki Białej – powiedział Rafał Rudnicki Zastępca Prezydenta Białegostoku.

Ekodziałania w Choroszczy

” 150 instalacji OZE w ciągu tylko 2021 roku, a prócz tego aż 5 statych gminnych programów dotacyjnych na działania proekologiczne – z takiego wsparcia mogą korzystać mieszkańcy gminy Choroszcz. Jednak instalacje fotowoltaiczne to nie wszystko, co w obszarze eko oferuje Gmina Choroszcz.

Na instalacje OZE – bardzo „chodliwe” w mijającym roku – choroszczański samorząd skutecznie pozyskał środki zewnętrzne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego (łącznie blisko 2,6 mln zł). Montaż odnawialnych źródeł energii odbywa się w ramach dwóch projektów: „Redukcja emisji dwutlenku węgla poprzez montaż paneli fotowoltaicznych” oraz „Poprawa jakości powietrza w Gminie Choroszcz poprzez montaż instalacji OZE produkujących energię elektryczną”. **Projekty te cieszyły się dużym zainteresowaniem** – mówi Burmistrz Choroszczy Robert Wardziński. **Dzięki nim sporej części wnioskodawców – zarówno na terenach miejskich, jak i wiejskich – mogliśmy zagwarantować pomoc w zakresie oszczędności energii elektrycznej. Nie pokryliśmy całości potrzeb, ale jeśli tylko będą możliwości pozyskania kolejnych środków, na pewno będziemy się o nie starać.**

Dodatkowo Gmina Choroszcz z własnych środków co roku udziela szeregu dotacji na działania proekologiczne: np. blisko 12 tys. zł przeznacza na wsparcie mieszkańców w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków. Na montaż zbiorników służących retencji wód opadowych przeznacza aż 60 tys. zł, na pomoc przy usuwaniu azbestu oraz wymianę pieców tzw. kopciuchów – aż 150 tys. zł. Gmina dopłaca także do instalacji OZE takich jak panele fotowoltaiczne, czy kolektory słoneczne – to 150 tys. zł wyasygnowane z gminnej kasy. Wszystko po to, by chronić środowisko i oferować mieszkańcom wymierne korzyści finansowe – w postaci mniejszych rachunków za energię.

W Gminie Choroszcz wspieramy wiele inicjatyw – zarówno tych twardych, dotyczących eko-infrastruktury, jak i tych miękkich, związanych z np. nasadzeniami zieleni w mieście – opowiada Burmistrz Choroszczy. Mamy bowiem za sobą cały szereg działań prospołecznych, wielopokoleniowych, które zaowocowały nowymi roślinami przy przystankach, zieloną aranżacją skweru przy Urzędzie Miejskim w Choroszczy.

Powiem więcej: to nie jest nasze ostatnie słowo – w ramach przyszłej perspektywy finansowej UE chcielibyśmy pozyskać środki na np. zbiornik retencyjny w Choroszczy oraz dokonać modernizacji oświetlenia ulicznego: obecne – energochłonne zastąpić nowocześniejszym, energooszczędnym – konkluduje wóldarz Gminy Choroszcz

Gmina Choroszcz

spis treści

Zalew Czapielówka

wizytówka Czarnej Białostockiej

Budowany przez 10 lat i oddany do użytku w 1981 r. zalew w Czarnej Białostockiej przez długi czas stanowił główną atrakcję turystyczną miasta. Po modernizacji w 2020 i 2021 r. – to jedna z ciekawszych atrakcji turystycznych regionu, i to nie tylko latem. Władze miasta pozyskały 3,48 mln zł z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 na projekt pn. „Ochrona obszarów Natura 2000 oraz Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej przed nadmierną presją turystów poprzez budowę infrastruktury służącej aktywnemu wypoczynkowi w otoczeniu zalewu wodnego Czapielówka w Czarnej Białostockiej”.

Dwa brzegi zalewu połączył nowoczesny pomost. Gruntownie zmodernizowane zostało otoczenie: wybudowana została wieża widokowa, wydzielone strefy dla turystów z wiatami, zaprojektowane ścieżki piesze i rowerowe, pojawiły się tablice edukacyjne i miejsca na ognisko. Nie zabrakło też parkingów. Obiekt został oficjalnie otwarty w maju 2021 r. i od razu zachwyił mieszkańców i turystów, którzy tłumnie odwiedzali go podczas upalnego lata. Całkowita wartość tego projektu to ponad 4,3 mln zł. Patrząc na reakcję mieszkańców i odwiedzających gminę, trzeba powiedzieć, że ta inwestycja opłaciła się. Podkreślić trzeba jej wymiar edukacyjny i ekologiczny.

W jaki sposób władze gminy budują od lat lokalny „zielony ład”? Wymienione zostało oświetlenie ulicznego na ledowe w 2017 r., mieszkańcy mogli uzyskać dotacje na montaż instalacji solarnych w latach 2018-2019 – wszystko w ramach tzw. zintegrowanych inwestycji terytorialnych realizowanych na obszarze Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Gmina na ten cel otrzymała odpowiednio 2,2 mln zł i prawie 1,6 mln zł. Warto wspomnieć także o budowie instalacji fotowoltaicznej na nowopowstającym budynku hali sportowej o mocy ok. 40 kW.

To nie koniec naszych działań związanych z dbaniem o środowisko i zdrowie mieszkańców. Na kolejną perspektywę finansową związaną z pozyskiwaniem unijnych środków planujemy rozbudowę infrastruktury drogowej, modernizację obiektów szkolnych, budowę instalacji zagospodarowującej osady pościelkowe. Chcemy znaleźć pieniądze na rewitalizację przestrzeni miejskiej wzdłuż torowiska kolejki wąskotorowej na terenie Czarnej Białostockiej oraz na uruchomienie przewozów kolejką wąskotorową z Czarnej Białostockiej do Supraśla. Na liście inwestycji znajdują się także m.in. - modernizacja stadionu miejskiego, rozbudowa strażnic OSP w Czarnej Białostockiej, Czarnej Wsi Kościelnej i Zdrojach oraz budowa sali gimnastycznej w Czarnej Wsi Kościelnej – planuje Burmistrz Czarnej Białostockiej Jacek Chrulski.

Działania dla bezpieczeństwa w Gminie Dobrzyniewo Duże

” **Zespół Szkolno-Przedszkolny i stacja uzdatniania wody w Dobrzyniewie Dużym oraz hydrofornia w miejscowości Fasty – na tych budynkach pojawiły się instalacje fotowoltaiczne. Celem systemu jest pozyskanie energii elektrycznej z energii słonecznej przy użyciu technologii krzemowej monokrystalicznej.**

Energia zostanie w pierwszej kolejności zużyta na potrzeby własne obiektu w czasie rzeczywistym, zaś nadwyżki produkcji, jakie mogą wystąpić okresowo, będą oddawane do sieci elektroenergetycznej. Na realizację tej inwestycji władze Gminy Dobrzyniewo Duże pozyskały ponad 300 tys. zł z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 (koszt całkowity to ponad 400 tys. zł).

Zdecydowanie większą wartość ma kolejny realizowany w gminie projekt, tym razem o charakterze grantowym o nazwie „Instalacje OZE dla mieszkańców Gminy Dobrzyniewo Duże”. Projekt jest realizowany w ramach RPOWP 2014-2020. **Mieszkańcy mają do dyspozycji prawie 1,9 mln zł** (dotacja z UE ponad 1,2 mln zł). Z tych pieniędzy możliwe jest wykonanie około 60 instalacji OZE.

W Gminie Dobrzyniewo Duże walka ze smogiem jest bardzo ważna – 24 czerwca 2021 r. Rada Gminy Dobrzyniewo Duże podjęła uchwałę mającą na celu poprawę stanu powietrza, a mianowicie o udzieleniu mieszkańcom gminy dotacji na trwałą likwidację pieców i kotłów węglowych niespełniających obowiązujących wymagań. Dotacja może być przyznawana także na zakup i montaż instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii w postaci ogniw fotowoltaicznych i/lub kolektorów słonecznych. Wniośki można co roku składać do końca czerwca. Dotacja udzielana przez gminę nie może przekraczać 50% poniesionych kosztów wymiany pieców lub kotłów węglowych, ale nie więcej niż 3 tys. zł. Wysokość dotacji na instalacje OZE to także połowa poniesionych kosztów, ale tutaj limity wyglądają tak: w przypadku ogniw fotowoltaicznych – nie więcej niż 5 tys. zł, w przypadku kolektorów słonecznych – 2,5 tys. zł. Wysokość środków przeznaczonych na dotacje będzie określona uchwałą budżetową na dany rok budżetowy – mówi Wójt Wojciech Cybulski.

Warto wspomnieć jeszcze o jednym działaniu związanym ze zdrowiem i bezpieczeństwem mieszkańców. W lipcu 2021 roku rozpoczął się projekt realizowany w ramach Programu Współpracy Interreg V-A Litwa-Polska 2014-2020. Projekt będzie trwał do listopada 2022 r.. Odbędą się polsko-litewskie szkolenia skierowane do mieszkańców, dzieci i osób odpowiedzialnych za zarządzanie kryzysowe oraz walkę z pandemią. Gminy Dobrzyniewo Duże i Pagegiai zakupią samochody do dekontaminacji. Sprzęt taki jest niezbędny do walki z zagrożeniem pandemicznym (COVID-19) i epidemiologicznym. Gminy nie posiadają takich aut, a możliwość ich zakupu w ramach projektu poprawi bezpieczeństwo społeczne i środowiskowe po obu stronach granicy. W planach jest także budowa centrum kryzysowego ostrzegania i obrony cywilnej. Budynek zostanie dobudowany do istniejącej remizy OSP w Pogorzałkach. Budowla będzie służyła także jako magazyn na wyposażenie zakupione przez gminę na wypadek sytuacji kryzysowych i epidemii. Gmina Pagegiai wykona natomiast remont budynku socjalnego przeznaczonego na kwarantannę, który po zakończeniu pandemii będzie wykorzystywany jako tymczasowe mieszkania socjalne dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, które oczekują na stałe mieszkania socjalne. Liderem projektu jest Gmina Dobrzyniewo Duże, która pozyskała prawie 500 tys. euro, z czego dofinansowanie wynosi 85% całkowitych kosztów kwalifikowalnych.

Zielona energia dla mieszkańców Juchnowca Kościelnego

W gminie jest duże zapotrzebowanie na dotacje na instalacje odnawialnych źródeł energii. Chcielibyśmy, przynajmniej w części, zaspokoić potrzeby mieszkańców w tym zakresie. Obecnie jesteśmy w trakcie odbiorów technicznych 73 instalacji z projektu „Odnawialne źródła energii dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny”. Na 2022 r. zaplanowaliśmy realizację projektu „Zielone granty w Gminie Juchnowiec Kościelny”, który pozwoli na uruchomienie kolejnych 27 nowych instalacji. Obie inwestycje uzyskały wsparcie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 – opowiada Krzysztof Marcinowicz, Wójt Gminy Juchnowiec Kościelny.

Kierunek, jaki przyjęła gmina jest konsekwentny. Gmina Juchnowiec Kościelny ma już za sobą projekt „Modernizacja indywidualnych źródeł energii ciepłej lub elektrycznej w gminie Juchnowiec Kościelny” zrealizowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 (w ramach zintegrowanych inwestycji terytorialnych). Głównym celem projektu była ochrona środowiska naturalnego przez zmniejszenie tzw. niskiej emisji zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw konwencjonalnych podczas produkcji ciepłej wody. Udało się dokonać zmian w 133 gospodarstwach domowych – tyle zmodernizowano indywidualnych źródeł ciepła. Dzięki temu szacowany roczny spadek emisji CO₂ to ponad 120 ton równoważnika CO₂. Jeżeli odebranych zostanie ponad 70 instalacji z projektu „Odnawialne źródła energii dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny” będzie można mówić o szacowanym rocznym spadku emisji o ponad 250 ton równoważnika CO₂. Projekt, realizowany w ramach RPOWP, zakładał zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej na potrzeby budynków mieszkalnych. Nie wszyscy chętni zdążyli uzyskać wsparcie finansowe. Ci, którzy znaleźli się na liście rezerwowej mają ponowną szansę na realizację swoich pomysłów w ramach projektu „Zielone granty”.

Na kolejny rok przewidziano również działania związane z budową i rozbudową sieci wodno-kanalizacyjnej w siedmiu miejscowościach. Dzięki dofinansowaniu inwestycji pn. „Wodno-ściekowy ład w Gminie Juchnowiec Kościelny” z Rządowego Funduszu Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych powstanie ponad 10 km sieci wodociągowej i 7,3 km sieci kanalizacyjnej. Projekt przyczyni się do poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców oraz wsparcia zrównoważonego rozwoju poprzez zagwarantowanie odpowiedniej jakości wody pitnej i zapobieganie zanieczyszczeniu wód – dodaje wójt gminy. W kolejnej perspektywie finansowej planujemy dalsze inwestycje w sektorze środowiska związane ze zmianami klimatu oraz w sektorze ochrony dziedzictwa przyrodniczego. Działania te będą realizowane zarówno samodzielnie, jak i we współpracy z innymi gminami.

Zielono-niebieska gmina Łapy

” Na obiektach użyteczności publicznej w gminie Łapy zostały zamontowane odnawialne źródła energii. Wartość całego projektu to blisko 3 mln zł. Prawie 2,2 mln zł dofinansowania pochodziło z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.

Ogniwa fotowoltaiczne zostały zainstalowane na wielu budynkach: szkół podstawowych nr 1, 2 i 3 w Łapach, przedszkolach nr 1 i 2, Inkubatora Przedsiębiorczości, a także świetlicy wiejskiej w Łupiance Starej, Wiejskich Domów Kultury w Uhowie, Łapach-Szołajdach, Łapach-Dębowinie, OSP w Łapach-Dębowinie i w Płonce Kościelnej. Instalacje fotowoltaiczne, zlokalizowane głównie na dachach budynków mają łączną moc 439 kWp. Energia wyprodukowana za ich pomocą zużywana będzie na potrzeby poszczególnych instytucji. Oprócz instalacji fotowoltaicznych w świetlicy wiejskiej w Łupiance Starej, w budynkach OSP w Płonce Kościelnej i w Łapach-Dębowinie zostały zainstalowane pompy ciepła.

Dzięki tym inwestycjom instytucje te same wyprodukują energię elektryczną i ciepłą na własne potrzeby. Obniżą się koszty utrzymania obiektów. Dodatkowo poprawi się jakość powietrza poprzez zmniejszenie ilości zanieczyszczeń. Mniejsza będzie też emisja gazów cieplarnianych. Korzyści są zarówno ekonomiczne, jak i ekologiczne oraz edukacyjne – mówi Burmistrz Krzysztof Gołaszewski.

W ramach projektu powstały też dwa punkty ładowania pojazdów. Jeden znajduje się przy budynku OSP w Płonce Kościelnej, a drugi przy Inkubatorze Przedsiębiorczości w Łapach.

To nie koniec proekologicznych inwestycji w energetycznych Łapach. **Modernizacja oświetlenia ulicznego w całej gminie, 35 nowych atrakcyjnych miejsc z zieloną i niebieską infrastrukturą w mieście i na terenach wiejskich** oraz mnóstwo działań edukacyjno-informacyjnych – na to wszystko Gmina Łapy otrzymała blisko 5 mln zł dofinansowania w Programie Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu finansowanym ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz budżetu państwa. Złożony w sierpniu 2020 roku wniosek pn. „**Wspólnie z naturą w Łapach – adaptacja do zmian klimatu**” znalazł się wśród 19 najwyżej ocenionych projektów z całej Polski.

Wkrótce w naszej gminie wdrożymy nowoczesne, efektywne i skuteczne rozwiązania, które nie tylko przyniosą oszczędności, ale także sprawią, że przestrzeń wokół nas będzie zagospodarowana atrakcyjnie, przyjaźnie i z troską o środowisko – zapewnia Krzysztof Gołaszewski.

W ramach dofinansowania w całej gminie zostanie zmodernizowane oświetlenie uliczne. Dotychczasowe lampy zostaną wymienione na nowoczesne i oszczędne lampy LED. Do sterowania systemem oświetlenia ulicznego zostaną zamontowane inteligentne urządzenia. To inwestycja, która z pewnością będzie miała wpływ na poprawę efektywności energetycznej i dużo mniejsze wydatki na oświetlenie, ale także ograniczenie emisji gazów cieplarnianych.

W mieście i na terenach wiejskich **powstaną zielone podwórka i przystanki, parki kieszonkowe oraz ogrody deszczowe**. Będą to atrakcyjne miejsca zielone, gdzie będzie można odpocząć, posiedzieć na ławeczce lub spotkać się ze znajomymi. Zostaną tak zaprojektowane, aby uatrakcyjnić przestrzeń i zaizolować ją, a jednocześnie nie powodować dużych kosztów utrzymania. Zastosowane zostaną nawierzchnie przepuszczalne. Do ich zasilania wykorzystywana będzie woda opadowa. Mnóstwo różnorodnych nasadzeń zieleni pojawi się także przy ulicach.

Oprócz tego Gmina będzie realizować wspólnie ze szkołami, czy organizacjami pozarządowymi **wiele działań edukacyjno-informacyjnych obejmujących kwestie związane ze zmianami klimatu**. Przewidziano konferencje, warsztaty, szkolenia i konkursy w ramach szerokiej kampanii edukacyjnej.

Supraśl, czyli także elektromobilność w uzdrowisku

Przed Gminą Supraśl kolejna perspektywa finansowa z inwestycjami w ochronę środowiska i zdrowia mieszkańców. Pierwszy projekt dotyczący montażu systemów solarnych władze Supraśla zrealizowały w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013.

Efektem było zainstalowanie 187 zestawów kolektorów słonecznych w obiektach prywatnych do podgrzewania ciepłej wody użytkowej oraz 3 zestawów w budynkach użyteczności publicznej.

W ramach RPOWP na lata 2014-2020 realizowany był projekt pod nazwą „**Modernizacja indywidualnych źródeł energii cieplnej lub elektrycznej w Gminie Supraśl**”. Celem było ograniczenie emisji gazów cieplarnianych poprzez budowę mikroinstalacji prosumenckich wykorzystujących odnawialne źródła energii w gospodarstwach indywidualnych. Osiągnięty efekt to szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych – 109 ton równoważnika CO₂. W gospodarstwach domowych w gminie pojawiło się 100 instalacji kolektorów słonecznych oraz podgrzewaczy wody. Projekt kosztował w sumie ponad 1,2 mln zł, w tym dofinansowanie z UE to niespełna 1 mln zł.

Do tego realizowany jest jeszcze jeden projekt „**Fotowoltaika w gminie Supraśl**” (także w ramach RPOWP na lata 2014-2020). Konkretnie, realizowane wskaźniki to zakup i montaż 74 instalacji fotowoltaicznych oraz 26 hybrydowych (panele fotowoltaiczne o mocy do 5 kWp z kolektorami słonecznymi). Wartość projektu to 2 mln zł, w tym prawie 1,3 mln zł pochodzi ze środków UE.

Warto przypomnieć, że w Supraślu funkcjonował gminny program dofinansowań na zadania proekologiczne. Mieszkańcy mogli otrzymać dofinansowanie do 50% kosztów (jednak nie więcej niż 5 tys. zł) m.in. na: montaż pomp ciepła, trwałą likwidację pieców/kotłów węglowych i zamianę na ogrzewanie ekologiczne, budowę przydomowych oczyszczalni ścieków komunalnych na terenach, na których nie ma kanalizacji zbiorczej, a także na montaż ogniw fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych.

Montaż OZE w budynkach jednorodzinnych pojawia się w planach gminy dotyczących nowej perspektywy finansowej UE, obok farmy fotowoltaicznej na potrzeby własne gminy. Planujemy poprawiać efektywność energetyczną budynków użyteczności publicznej, montując instalacje fotowoltaiczne na gminnych budynkach oświatowych (szkoły podstawowe, przedszkola) i Urzędzie Miejskim w Supraślu. Gmina posiada zatwierdzony program odwiertu geotermalnego – planujemy budowę systemu ciepłowniczego w Supraślu. Starać się będziemy o środki na budowę stacji ładowania pojazdów elektrycznych, na uruchomienie systemu „rowerów miejskich” i hulajnóg elektrycznych. Myślimy o budowie małej elektrowni wodnej na rzece Supraśl. Kolejna inwestycja, tym razem do realizacji przez Wody Polskie, to budowa i rewaloryzacja zabytkowego systemu wodnego w Supraślu na potrzeby utworzenia zbiornika retencyjnego i przeciwpowodziowego wraz z niezbędną infrastrukturą hydrotechniczną. Będziemy chcieli także wymienić na energooszczędne oświetlenie uliczne. Następne plany to budowa parku zdrojowego w Supraślu oraz dwóch parków miejskich z drzewami „tlenowymi” – wylicza Burmistrz Radosław Dobrowolski.

Turość Kościelna w walce ze zmianami klimatu

” *Gmina Turość Kościelna od kilku lat konsekwentnie realizuje inwestycje wdrażające elementy gospodarki niskoemisyjnej, zwłaszcza jeśli chodzi o budynki użyteczności publicznej. W 2019 roku zrealizowano projekt pn. „Montaż odnawialnych źródeł energii na obiektach użyteczności publicznej”.*

W pięciu świetlicach wiejskich zostały zainstalowane **pompy ciepła**. W kolejnym roku odnowione zostały ostatnie cztery świetlice oraz siedziby OSP w Iwanówce, Chodorach, Borowskich Michałach i Borowskich Cíborach. Zakres prac obejmował m.in. **docieplenie stropodachu** wraz z wymianą poszycia dachowego, **docieplenie ścian zewnętrznych, kominów i podłóg**, wymianę stolarki drzwiowej i okiennej, wymianę instalacji elektrycznej i oświetlenia na energooszczędne, a także **wykonanie instalacji c.w.u., c.o., rekuperacji** oraz remont pomieszczeń wewnątrz budynków. Przeprowadzone inwestycje wpływają na zwiększenie efektywności energetycznej budynków – znacznemu zmniejszeniu uległo zużycie energii cieplnej. Realizacja inwestycji była możliwa przy wsparciu ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020. Całkowita wartość projektu to prawie 2,8 mln zł, a dofinansowanie nie przekroczyło 900 tys. zł.

Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej to tylko jeden z elementów prowadzonej w gminie gospodarki niskoemisyjnej – największe środki finansowe w latach ubiegłych zostały przeznaczone na montaż odnawialnych źródeł energii, takich jak: pompy ciepła, ogniwa fotowoltaiczne czy też kolektory słoneczne w domach mieszkańców. W ramach projektu pn. „**Modernizacja indywidualnych źródeł energii cieplnej lub elektrycznej**” realizowanego w latach 2017-2018 udało się zamontować 372 jednostki wytwarzania energii z OZE na budynkach prywatnych mieszkańców. Inwestycja ta o wartości prawie 7 mln zł pozwoliła na montaż urządzeń o łącznej mocy około 2 MW, co zmniejszyło emisję gazów cieplarnianych na poziomie 837 ton CO₂/rok.

Obecnie Gmina Turośń Kościelna realizuje kolejne **dwa duże projekty polegające na montażu mikroinstalacji OZE na domach mieszkańców**. Projekty pod nazwą: „**Montaż odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Turośń Kościelna**” oraz „**Eko-gmina Turośń Kościelna – granty na odnawialne źródła energii**” realizowane są w formie grantowej. Do marca 2022 r. powinno zostać zamontowanych około 200 instalacji OZE. Granty mogą pokryć do 65% kosztów instalacji. Łączna wartość obu projektów to prawie 4 mln zł, w tym dofinansowanie pozyskane ze środków RPOWP na lata 2014-2020 to 2,5 mln zł.

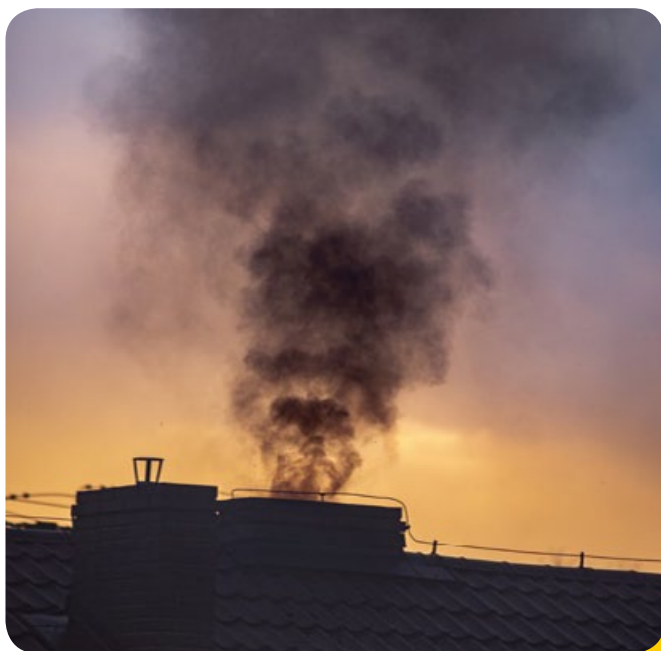
Wójt Grzegorz Jakuc podsumowuje: *Inwestycje w odnawialne źródła energii to nasza odpowiedź na wciąż zmieniające się preferencje i potrzeby mieszkańców gminy Turośń Kościelna. Poczynając od 2013 r., sukcesywnie pomagamy wyposażać gospodarstwa domowe w instalacje fotowoltaiczne. Odważnie sięgamy po nowe rozwiązania w zakresie gospodarki niskoemisyjnej, a chętnych do skorzystania z dotacji przybywa. Jako nieliczni, wśród gmin wiejskich województwa podlaskiego, wprowadzamy innowacyjne metody produkcji energii. Chętnie dzielimy się wiedzą i nie spoczywamy na laurach. Aktualnie w Urzędzie Gminy działa punkt konsultacyjny Programu „Czyste Powietrze”, gdzie mieszkańcy mogą ubiegać się, m.in. o dofinansowanie mikroinstalacji fotowoltaicznej, czy wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła. Dążymy do tego, aby inwestycje w OZE na terenie gminy przyniosły korzyści jak największej liczbie mieszkańców i wpłynęły pozytywnie na naturalne środowisko – „Zielone Płuca Polski”, w którym żyjemy. W związku ze wzrostem cen energii elektrycznej, jednym z wyzwań jest powołanie Spółdzielni Energetycznej, która zminimalizuje koszty energii. Warto zauważyć, że Gmina Turośń Kościelna wspólnie z dwiema gminami z województwa podlaskiego uczestniczy w pilotażowym programie tworzenia spółdzielni RENALDO.*

Wasilków stawia na ekologię!

” Działania wspierające przedsiębiorczość oraz proekologiczne to wizytówka obecnych władz Gminy Wasilków. W przypadku tych drugich działań – celem jest poprawa jakości powietrza oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii – zarówno w budynkach użyteczności publicznych, jak i domach mieszkańców.

Mieszkańcy mogą skorzystać z różnych dotacji i antysmogowych programów. Pierwszy program to **„Poprawa jakości powietrza w Gminie Wasilków poprzez wymianę kotłów węglowych na ogrzewanie ekologiczne”**. Już po raz czwarty przeprowadzony został nabór wniosków mieszkańców chcących zlikwidować popularne „kopciuchy”. Projekt działa od 2018 roku, w tym czasie udało się wymienić ponad 90 pieców opalanych węglem na źródła ekologiczne. W 2021 roku do Urzędu Miejskiego w Wasilkowie wpłynęły 33 wnioski. Wysokość dofinansowania to 50% poniesionych kosztów wymiany źródła ciepła, ale nie więcej niż 3 tys. zł.

Gmina Wasilków jako pierwsza w powiecie białostockim nawiązała współpracę z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska w celu realizacji programu **„Czyste Powietrze”**. Jest to ogólnopolski program wsparcia finansowego wymiany źródeł ciepła, z którego skorzystać mogą właściciele i współwłaściciele domów jednorodzinnych. W drugiej części Programu „Czyste Powietrze” 2.0, skierowanej do beneficjentów o niższych dochodach, można uzyskać dotację sięgającą maksymalnie 37 tys. zł.

Gmina inwestuje także w energię słoneczną. Doskonałym przykładem jest program „**Montaż instalacji do wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych na potrzeby własne Gminy Wasilków**”. Wartość projektu opiewa na kwotę ponad 1,3 mln zł, przy milionowej dotacji ze środków zewnętrznych (Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020). Dzięki środkom pozyskanym w 2021 roku nowoczesne instalacje powstają na takich budynkach jak: Urząd Miejski w Wasilkowie, Szkoła Podstawowa im. Króla Zygmunta Augusta, Szkoła Podstawowa nr 1 im. Ks. Wacława Rabczyńskiego, Publiczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Studziankach, oraz Przedszkole Słoneczne przy ul. Sienkiewicza i przy ul. Polnej.

Warto także przypomnieć projekt „**Słoneczny Wasilków – Instalacje OZE w Gminie Wasilków**”. Także w ramach RPOWP Gmina Wasilków pozyskała 1,3 mln zł dofinansowania. Dzięki tej dotacji na budynkach mieszkalnych w gminie zostaną zamontowane instalacje solarne do wytwarzania ciepłej wody oraz instalacje fotowoltaiczne do wytwarzania energii elektrycznej. Mieszkańcy mogą ubiegać się o grant na sfinansowanie jednego z następujących wariantów: instalacja fotowoltaiczna (panele PV) przeznaczona do produkcji energii elektrycznej, instalacja solarna (kolektory słoneczne) przeznaczona do produkcji energii cieplnej na potrzeby podgrzewania centralnej wody użytkowej oraz instalacja hybrydowa tj. instalacja fotowoltaiczna połączona z instalacją solarną.

W ramach projektu na terenie Gminy Wasilków powstanie minimum: 35 instalacji fotowoltaicznych, 15 instalacji kolektorów słonecznych oraz 27 instalacji hybrydowych. Wysokość grantu dla jednego mieszkańca nie może przekroczyć 65% poniesionych kosztów, ale nie może to być więcej niż 14-24 tys. zł, w zależności od wariantu. Co planujemy w nowej perspektywie finansowej? W planach mamy zagospodarowanie zalewu w Wasilkowie oraz terenów wokół rzeki Supraśl – mówi Burmistrz Adrian Łuckiewicz.

Zabłudów dba o klimat

” Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, które w znaczący sposób zmniejszą emisję CO₂, pyłów PM₁₀, PM_{2,5} a także dwutlenku siarki, tlenków azotu, tlenku węgla do powietrza oraz modernizacja oświetlenia ulicznego, czy tworzenie terenów zielonych - Gmina Zabłudów od wielu lat podejmuje się realizacji inwestycji, które mają przeciwdziałać zmianom klimatu.

Podniesienie poziomu jakości życia mieszkańców związane z poprawą jakości powietrza na obszarze gminy możliwe było dzięki realizacji projektu „Instalacje fotowoltaiczne dla budynków użyteczności publicznej w Gminie Zabłudów”. Dzięki dofinansowaniu z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020, wiele obiektów użyteczności publicznej wyposażonych zostało w instalacje fotowoltaiczne: Zespół Szkolno-Przedszkolny w Zabłudowie, Urząd Miejski, oczyszczalnia ścieków w Zabłudowie oraz budynki hydroforni w miejscowościach: Kuriany, Zabłudów, Pawły, Krynickie, Białostoczek. Całkowita wartość projektu to prawie 1,9 mln zł. Kolejnym, niezwykle ważnym z punktu widzenia ochrony środowiska, jak i podniesienia poziomu życia mieszkańców przedsięwzięciem są realizowane obecnie dwa projekty grantowe, w ramach których ponad 100 gospodarstw domowych wyposażonych zostanie w instalacje solarne, instalacje fotowoltaiczne czy też instalacje hybrydowe. Pierwszy projekt pn. „Montaż odnawialnych źródeł energii na potrzeby budynków mieszkalnych w Gminie Zabłudów” to prawie 70 takich instalacji. Na ten cel przeznaczona zostanie kwota prawie 2 mln zł, z czego wartość środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego to prawie 1,3 mln zł. Drugi projekt pn. „Rozwój odnawialnych źródeł energii w Gminie Zabłudów”, o wartości prawie 1,1 mln zł obejmie ok. 40 gospodarstw domowych. Wsparcie jakie gmina otrzymała na ten cel to 700 tys. zł.

Przeciwdziałanie zmianom klimatu to nie tylko odnawialne źródła energii. W 2016 roku Gmina Zabłudów rozpoczęła projekt pn. „Realizacja planu gospodarki niskoemisyjnej na terenie Gminy Zabłudów”, którego głównym celem była modernizacja oświetlenia ulicznego – wymiana wyeksploatowanych energochłonnych opraw oświetleniowych sodowych i rtęciowych na oprawy typu LED, przy jednoczesnym zastosowaniu inteligentnych systemów sterowania oświetleniem. Przyznane wsparcie w wysokości 1,8 mln zł z RPOWP na lata 2014-2020 umożliwiło zmodernizowanie aż 1120 punktów oświetleniowych. Dzięki kolejnej umowie o dofinansowanie, podpisanej w 2021 r., zmodernizowanych zostanie kolejnych 415 punktów oświetleniowych w ramach projektu „Realizacja planu gospodarki niskoemisyjnej na terenie Gminy Zabłudów – etap II” (wartość inwestycji to prawie 850 tys. zł przy finansowym wsparciu ze środków EFRR w wysokości 700 tys. zł). Projekt „Budowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Zabłudów” o wartości 160 tys. zł i wsparciu unijnym ponad 130 tys. zł, to kolejna inwestycja, i z pewnością nie ostatnia, związana z modernizacją oświetlenia ulicznego na terenie gminy, możliwa do realizacji dzięki finansowemu wsparciu ze środków EFRR w ramach RPOWP 2014-2020.

Warto też podkreślić inwestycje we wzrost efektywności energetycznej budynków. Gmina Zabłudów zrealizowała aż 4 projekty związane z głęboką termomodernizacją budynków użyteczności publicznej – trzeba wymienić tutaj świetlice wiejskie w Kaniukach, Rzepnikach, Koźlikach oraz budynek po byłej szkole w Krynickich, w którym obecnie funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy. Całkowita wartość tych inwestycji to prawie 1,6 mln zł, a przyznane wsparcie z PROWP 2014-2020 stanowi ponad 1,1 mln zł.

Lepsza jakość powietrza, lepsze życie lokalnej społeczności – to również inwestycja w tereny zielone. Gmina podjęła się rewitalizacji zdegradowanego obszaru zabytkowego dworskiego parku. Realizacja projektu pn. „**Rewitalizacja Parku Miejskiego w Zabłudowie**” kosztowała 5 mln zł, z dofinansowaniem z RPOWP 2014-2020 w wysokości prawie 4 mln zł.

Inwestycje w ekologię to również szereg inwestycji drogowych realizowanych przez Gminę Zabłudów, dofinansowanych zarówno ze środków UE jak i środków krajowych. Poprawa infrastruktury drogowej przyczynia się nie tylko do redukcji CO₂ w atmosferze, ale również do zwiększenia bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego. Gmina Zabłudów wzięła udział w projekcie „**Strengthening public administration and cooperation for improving safe LT-PL environment**”, realizowanym w ramach Programu Współpracy INTERREG V-A Litwa – Polska w partnerstwie z Gminą Dobrzyniewo Duże i Strażą Pożarną Gminy Pagegiai. Dzięki temu przedsięwzięciu strażacy z OSP z terenu Gminy Zabłudów objęci zostali wsparciem w zakresie szkoleń związanych z ochroną zdrowia i życia mieszkańców, a także przeciwdziałaniem klęskom żywiołowym. Zabłudowscy strażacy ochotnicy, którzy często niosą pomoc poszkodowanym w wypadkach drogowych na krajowej „19”, mogą korzystać z nowoczesnych urządzeń takich jak: defibrylatory, hydrauliczne noże do cięcia blachy, najaśnice. Otrzymali także do dyspozycji w pełni wyposażony lekki, techniczny wóz strażacki przystosowany do niesienia pomocy podczas wypadków drogowych.

Burmistrz Zabłudowa Adam Tomanek podsumowuje: *Pomimo wielu ograniczeń niemal rokrocznie udaje się nam utrzymywać stopę inwestycji na wysokim poziomie. Średnia arytmetyczna z ostatnich sześciu lat wynosi niemal 21%. Za zmaterializowanymi efektami inwestycji gminnych stoją nasi pracownicy. To im należą się w tym miejscu szczególne podziękowania. Zmiany klimatu to jedno z największych zagrożeń środowiskowych, społecznych, ale również ekonomicznych współczesnego świata. Dlatego w kręgu naszego zainteresowania pozostają nadal takie przedsięwzięcia jak: rozbudowa oświetlenia ulicznego, remonty obiektów użyteczności publicznej połączone z ich termomodernizacją, czy też wspieranie gospodarstw domowych w zakresie działań prosumenckich. Dodatkowo, o ile pojawią się takie możliwości, jesteśmy zainteresowani budową farmy fotowoltaicznej służącej bilansowaniu zużycia energii przez gminę. Planujemy także działania związane z proekologicznym systemem zarządzania gospodarką odpadami, elektromobilnością, czy też szeroko rozumianą Gospodarką 4.0, w tym Doliną Rolniczą 4.0. Można powiedzieć, że jesteśmy orędownikiem idei rozwoju zrównoważonego, a zatem takiego, który wymaga równoprawnego traktowania racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.*

Perły BOF

Przyrodnicze, religijne, kulturowe, historyczne Perły BOF, a może BOF aktywnie?

Stowarzyszenie BOF, jako lider, wdraża projekt: „Razem otwieramy granice. We open border together. Открываем границу вместе”. Partnerem jest Brzeski Uniwersytet Państwowy im. Aleksandra Puszkina na Białorusi.

W ramach projektu opracowano wizerunkowy produkt turystyczny „Perły BOF”, który ma na celu wykorzystanie istniejących obiektów historycznych, tradycji lokalnych i wydarzeń kulturalnych, tworząc jeden spójny szlak tematyczny na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Ważne, że produkt wizerunkowy umożliwi zaspokojenie potrzeb różnych modeli podróżowania i wypoczynku (aktywno-kulturowy, pobytowo-poznawczy, edukacyjny, grupowy, indywidualny itp.). Z ofertą turystyczną powiązane są usługi specjalistyczne: przewozowe, transportowe, przewodnickie, edukacyjne. Warto też zaznaczyć możliwość tworzenia szlaków alternatywnych o charakterze przyrodniczo-religijno-krajoznawczym, przeznaczonych dla turystów rowerowych, pieszych, kajakowych i konnych.

Po szczegółowej analizie eksperta – dr inż. Romualda Ziółkowskiego z Wydziału Inżynierii Zarządzania Politechniki Białostockiej – **wyodrębnionych zostało 10 produktów kluczowych, które zostały zgrupowane w trzy kategorie. Ich nazwy uwzględniają charakter produktów, spójność tematyczną i czas potrzebny na zwiedzanie. Są to: barokowy BOF (miasto Białystok i gmina Choroszcz), domy i dwory (gminy: Łapy, Juchnowiec Kościelny, Supraśl, Turośń Kościelna, Zabłudów) oraz rzemiosło (gminy: Czarna Białostocka, Dobrzyniewo Duże, Wasilków). Jest to punkt wyjścia zarówno do modyfikacji samego produktu, jak i rozwoju oferty turystycznej na terenie gmin Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego.**

Istotą produktu turystycznego Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego jest kanalizowanie ruchu turystycznego (przemieszczania się turysty wzdłuż wyznaczonych tras) poprzez wiele atrakcyjnych, pośrednich punktów (na obszarze BOF). Punktami startowymi powinny być miejsca (miejscowości) dysponujące odpowiednio przygotowaną, dostosowaną do potrzeb podróżujących bazą turystyczną.

1. Barokowy Białystok

Kluczowym produktem turystycznym miasta Białystok jest zespół pałacowo-parkowy Branickich. To jeden z najciekawszych zabytków Białegostoku, a jednocześnie jedna z najlepiej zachowanych rezydencji magnackich epoki saskiej na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej. Obecny kształt pochodzi z czasów Jana Klemensa Branickiego i odzwierciedla ambicje królewskie hetmana. Na fundamentach XVI-wiecznego zamku powstała rezydencja magnacka nawiązująca swoim wyglądem do barokowych pałaców królów francuskich, stąd jego nazwy: „Wersal Polski”, „Wersal Podlaski”, „Wersal Północy”. Obecnie w budynku pałacu ma siedzibę Uniwersytet Medyczny w Białymstoku. Budynek jest częściowo udostępniony zwiedzającym. **Pałac jest otoczony najlepiej zachowanym w Polsce barokowym ogrodem.**

Więcej o Barokowym Białymstoku: <https://bof.org.pl/pl/perly-bof/740-barokowy-bialystok>

2. Dworska Choroszcz

Kluczowym produktem turystycznym w gminie Choroszcz jest zespół pałacowo-parkowy Branickich z Muzeum Wnętrz Pałacowych. Pałac został wybudowany w latach 1725-1730 i stanowił letnią rezydencję rodu Branickich. Pałacyk, według XVII-wiecznych wzorów francuskich, stanął na sztucznie usypanej wyspie. Podczas I wojny światowej, w 1915 r. został spalony przez Rosjan. W latach 60. XX wieku rezydencję odbudowano, według projektu Stanisława Bukowskiego. Obecnie w budynku mieści się Muzeum Wnętrz Pałacowych, filia Muzeum Okręgowego w Białymstoku z ekspozycją mebli, wyrobów porcelanowych, zabytkowych zegarów, lichtarzy i kobierców.

Więcej o Dworskiej Choroszczy: <https://bof.org.pl/pl/perly-bof/741-dworska-choroszcz>

3. Rzeczpospolita Rzemieślnicza

Gmina Czarna Białostocka to obszar wyjątkowo bogaty pod względem zachowanego dziedzictwa kulturowego – ostoja artystów ludowych, reprezentujących ginące zawody. **Tu poznać można stare, rękodzielnicze techniki i umiejętności: kowalskie, garncarskie, tkactwa dwuosnowowego, tyżkarskie, pisankarskie i inne. Miejscem integrującym te aktywności stało się Centrum Rękodziela Ludowego w Niemczynie** – kluczowy produkt turystyczny Gminy Czarna Białostocka. Jest to placówka kulturalno-edukacyjna, funkcjonująca od 2010 roku.

Więcej o Rzeczpospolitej Rzemieślniczej: <https://bof.org.pl/pl/perly-bof/743-rzeczpospolita-rzemieslnicza-czarna-bialostocka>

4. Kopalnie Krzemienia

Kluczowym produktem turystycznym obszaru gminy Dobrzyniewo Duże są kopalnie krzemienia, znajdujące się na terenie rezerwatu Krzemianka, utworzonego w 1987 roku. Przez najciekawsze fragmenty rezerwatu prowadzi ścieżka przyrodnicza (około 4 km) prezentująca walory przyrodnicze, a także specjalne atrakcje w postaci barci z pszczołami i prehistorycznymi kopalniami krzemienia. Wzdłuż ścieżki dydaktycznej ułożone są kłody drewna służące jako ławki, na których można odpocząć. Przez bardziej podmokłe tereny przerzucono kładki.

Więcej o Kopalniach Krzemienia: <https://bof.org.pl/pl/perly-bof/744-dobrzyniewo-duze-kopalnie-krzemienia>

5. Nadnarwiańskie Wojszki

Szczególnie ważne dla rozwoju turystyki w gminie Juchnowiec Kościelny są Wojszki - to miejscowość o wysokich walorach kulturowych, położona w sąsiedztwie doliny rzeki Narew, dogodnie skomunikowana. Zachował się opis ceremonii przywitania pod Wojszkami króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w czasie jego podróży z Warszawy do Grodna w 1794 r. W XVIII wieku we wsi funkcjonował browar. Ponad sto lat później działała tu kuźnia oraz 5 wiatraków. W szkole gramoty (szkoła cerkiewna) uczyło się 23 dzieci. O Wojszkach wspominał w „Potopie” Henryk Sienkiewicz. W okresie międzywojennym Wojszki były jedną z najładniejszych wsi nadnarwiańskich. Misternie ozdobione wiejskie domy są obecnie jedną z największych atrakcji tej miejscowości.

Więcej o Nadnarwiańskich Wojszkach: <https://bof.org.pl/pl/perly-bof/748-nadnarwianskie-wojszki-gmina-juchnowiec-koscielny>

6. Kolejarskie Łapy

Mimo niewątpliwej atrakcyjności środowiska przyrodniczego, kluczowym produktem turystycznym gminy Łapy, integrującym ją z Białostockim Obszarem Funkcjonalnym, jest kolejarska przeszłość. Łapy swój rozwój zawdzięczają oddaniu do użytku 15 grudnia 1862 r. linii kolei warszawsko-petersburskiej ze stacją kolejową w Łapach oraz wybudowaniu przez Francuzów w 1870 r. zakładów naprawy wagonów. W 1870 r. wybudowano zakłady naprawy wagonów „Depo”. Pod koniec XIX w. powstała kolejna linia kolejowa biegnąca przez Łapy na trasie Brześć - Ostrołęka - Grajewo. Największy rozwój miejscowości przypada na lata po I wojnie światowej, kiedy warsztaty kolejowe przekształcono w duże i prężnie działające Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego.

Więcej o Kolejarskich Łapach: <https://bof.org.pl/pl/perly-bof/752-kolejarskie-lapy-2>

7. Fabrykancki Supraśl

Rozwój Supraśla można podzielić na trzy fazy: osada klasztorna – miasto przemysłowe – uzdrowisko. O przemysłowych dziejach miasta mówi się stosunkowo niewiele, a to właśnie dzięki włókiennikom, z klasztornej osady Supraśl rozwinął się w miasto o takim wyglądzie i układzie architektonicznym. Dlatego kluczowy produkt turystyczny powinien nawiązywać do Supraśla fabrykantów. Ze wszystkich supraskich fabryk zachowały się do współczesnych czasów tylko dwie, z których jedna spłonęła parę lat temu, a druga stoi pusta i zapomniana. W XIX i na początku XX w. supraskie fabryki zatrudniały setki ludzi, produkując towary poszukiwane zagranicą.

Więcej o Fabrykanckim Supraślu: <https://bof.org.pl/pl/perly-bof/753-fabrykancki-suprasl>

8. Myśliwska Turośń

Kluczowym produktem turystycznym gminy jest dwór myśliwski zbudowany w końcu lat 60. XVIII w. na podstawie planów Jana Henryka Klemma, tego samego, który projektował letnią rezydencję Branickich w Choroszczycy. Pod koniec lat 70. XX w. budynek przeszedł na własność Urzędu Gminy w Turośni Kościelnej i po przeprowadzonym generalnym remoncie stał się Gminnym Ośrodkiem Kultury oraz Urzędem Stanu Cywilnego. Obecnie mieści się w nim Gminna Biblioteka Publiczna. Odnowiony dwór dobrze prezentuje swoje późnobarokowe walory.

Więcej o Myśliwskiej Turośni: <https://bof.org.pl/pl/perly-bof/756-mysliwska-turosn>

9. Tradycja i folklor

Kluczowym produktem turystycznym gminy Wasilków jest Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej. Powstało we wrześniu 2016 r. w wyniku połączenia Białostockiego Muzeum Wsi i Działu Etnografii, wyłączonych ze struktur Muzeum Podlaskiego w Białymstoku. Celem skansenu jest ochrona zabytków architektury drewnianej na Podlasiu, jak również odtworzenie tradycyjnego krajobrazu wiejskiego regionu. Zbiory muzealiów gromadzone w skansenie dokumentują kulturę materialną Białostoczczyzny od końca XIX w. do lat siedemdziesiątych XX w. Osoby zwiedzające muzeum mogą zobaczyć zabytkową drewnianą architekturę podlaskiej wsi.

Więcej o wasilkowskiej Tradycji i Folklorze: <https://bof.org.pl/pl/perly-bof/758-gmina-wasilkow-tradycja-i-folklor>

10. Mozaika kultur

Kluczowym produktem turystycznym Zabłudowa jest układ urbanistyczny (część miasta z XVI-XVIII w.). W 1553 r. Zabłudów otrzymał prawa miejskie z rąk króla Zygmunta Augusta, potwierdzone przez króla Jana Kazimierza sto lat później. Zaprojektowany w XVI w. rynek i przylegająca do niego prostokątna sieć ulic zachowały swój niezmienny kształt do dnia dzisiejszego. Część miasta Zabłudowa stanowi cenny przykład współistnienia na jednym terenie zespołu wiejskiego i rezydencjonalnego.

Więcej o zabłudowskiej Mozaice kultur: <https://bof.org.pl/pl/perly-bof/760-mozaika-kultur-gmina-zabludow>

Szlak „Perły BOF” został tak pomyślany, aby wskazane produkty kluczowe gmin były pretekstem do poznawania innych walorów turystycznych gmin Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego i zachętą do powrotu do tego regionu.